

УДК 336.145

DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.67-26>

Прохорчук С.В.

кандидат економічних наук, професор

Заклад вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права»

Бородіна О.М.

кандидат економічних наук, доцент

Вищий навчальний заклад «Київський університет ринкових відносин»

Левківський І.Б.

аспірант

Вищий навчальний заклад «Київський університет ринкових відносин»

Prokhorchuk Svetlana

Ph.D., Professor

Institution of Higher Education International University of Business and Law

Borodina Elena

Ph.D., Associate Professor

Higher Education Institution «Kyiv University Market Relations»

Levkivsky Ivan

Graduate Student

Higher Education Institution «Kyiv University Market Relations»

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Прохорчук С.В., Бородіна О.М., Левківський І.Б. Міжнародний досвід бюджетного планування.

У статті визначено, що в умовах нестабільної світової економіки і фінансової системи, питання бюджетного планування актуальні для усіх країн. Визначено, що бюджетне планування зарубіжних країн в основному має багато спільних рис, проте існують і відмінності, які обумовлені принципами державного управління або державним устроєм певної країни і різняться ще з давніх часів. Окреслено роль бюджетного планування та надано його характеристику за економічною сутністю. Розкрито особливості бюджетного планування та його вплив на зростання темпів соціально-економічного розвитку країни. Проаналізовано зарубіжний досвід середньострокового бюджетного планування на прикладі економічно розвинутих країн. Окреслено переваги та недоліки середньострокового бюджетного планування; основні підходи до прогнозування показників бюджетного планування. Розглянуто рекомендації Єврокомісії щодо формування фіскальних правил для підвищення їх ефективності та окреслені ключові елементи, які мають бути втілені у системі середньострокового планування. Зроблено висновки, що враховуючи усі реформи, які відбуваються в Україні, ґрунтуючись на світовому досвіді, держава потребує корінних змін у бюджетному плануванні.

Ключові слова: бюджетне планування, бюджет, місцеві фінанси, бюджетний процес, бюджетне прогнозування.

Прохорчук С.В., Бородина Е.М., Левковский И.Б. Международный опыт бюджетного планирования. В статье определено, что в условиях нестабильной мировой экономики и финансовой системы вопросы бюджетного планирования актуальны для всех стран. Определено, что бюджетное планирование зарубежных стран в основном имеет много общих черт, однако существуют и отличия, которые обусловлены принципами государственного управления или государственным устройством определенной страны и отличаются еще с давних времен. Обозначена роль бюджетного планирования и дана его характеристика по экономической сущности. Раскрыты особенности бюджетного планирования и их влияние на рост темпов социально-экономического развития страны. Проанализирован зарубежный опыт среднесрочного бюджетного планирования на примере экономически развитых стран. Обозначены преимущества и недостатки среднесрочного бюджетного планирования; главные подходы к прогнозированию характеристик бюджетного планирования. Рассмотрены рекомендации Еврокомиссии по формированию фискальных правил для повышения их эффективности и определены ключевые элементы, которые должны быть выполнены в системе среднесрочного планирования. Сделаны выводы, что учитывая все реформы, которые проходят в Украине, основываясь на мировом опыте, государство нуждается в коренных изменениях в бюджетном планировании.

Ключевые слова: бюджетное планирование, бюджет, местные деньги, бюджетный процесс, бюджетное прогнозирование.

Prokhorchuk Svetlana, Borodina Elena, Levkivsky Ivan. International experience of budget planning.

The article states that in the conditions of unstable world economy and financial system, issues of budget planning are relevant for all countries. It is determined that the budget planning of foreign countries generally has many common features, but there are differences that are due to the principles of public administration or government of a country and differ from ancient times. The role of budget planning is outlined and its characteristics on economic essence are given. The peculiarities of budget planning and its impact on the growth of socio-economic development of the country are revealed. The foreign experience of medium-term budget planning on the example of economically developed countries is analyzed. The advantages and disadvantages of medium-term budget planning are outlined; basic approaches to forecasting budget planning indicators. The conditions for the effectiveness of medium-term budget planning have been identified, namely: the realism of fiscal policy objectives, and to reduce or avoid the corresponding risks, it is necessary to ensure the realism of fiscal policy objectives. Medium-term goals that are considered indicative and the impact of political or legislative commitments on their compliance are identified. It is determined that medium-term budget planning should have a direct impact on fiscal policy, and the essence of medium-term budget planning forecasts should be obvious and transparent. The recommendations of the European Commission on the formation of fiscal rules to improve their effectiveness are considered and the key elements to be implemented in the medium-term planning system are outlined. It is concluded that taking into account all the reforms taking place in Ukraine, based on world experience, the state needs radical changes in budget planning. Such processes should take place on the basis of developed programs for the medium term, which will ensure consistency in budget decisions; there will be a relationship between the strategic objectives of public policy with the proposed target budget programs to determine the amount of financial resources and their intended use. After analyzing the experience of developed countries, it should be taken into account when planning that the rationality and share of expenditures on economic activities almost always was the lion's share of the budget of other countries. By reviewing the priority of expenditures and ensuring proper budget planning, Ukraine will have a decent competitiveness on the world stage.

Key words: budget planning, budget, local finances, budget process, budget forecasting.

Постановка проблеми. В умовах активних глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, які являються основними економічними та політичними векторами розвитку України, головною умовою подальшого соціально-економічного прогресу залишається удосконалення усіх рівнів та аспектів державної політики. Особливої актуальності набуває питання покращення бюджетного планування, яке потребує впровадження сучасних та апробованих методик, використання нових підходів, які орієнтуватимуться на досягнення ефективних результатів. Аналіз та запозичення ефективних елементів бюджетного планування розвинених країн дозволить розробити кращі практичні рекомендації та запровадити їх в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемними питаннями стану та розвитку бюджетного планування, його теоретичних засад та вдосконалення займалися досить багато науковців, серед яких можна виділити таких, як: Буряк П.Ю., Дьяченко Я.Я., Козоріз А.В., Мазярчук В., Нікітшин А., Остріченко Ю.В., Стадник М. та інші.

Формулювання завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення міжнародного досвіду бюджетного планування та виявлення позитивного досвіду і можливості його використання у вітчизняній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток економіки України в багатьох векторах має за основу досвід зарубіжних країн, які за період свого існування домоглися гідного рівня життя для громадян та стабільно високого розвитку економіки. Бюджетне планування зарубіжних країн в основному має багато спільних рис, проте існують і відмінності, які можуть бути обумовлені принципами державного управління або державним устроєм певної країни і різнитись ще з давніх часів [1].

Велика роль у бюджетному процесі відводиться бюджетному плануванню – діяльності, яка включає складання проектів бюджетів, їхній розгляд і затвердження з метою отримання якісного бюджетного плану.

Бюджетне планування за економічною сутністю можна охарактеризувати як науково-обґрунтований процес визначення обсягів і джерел формування та напрямів використання централізованих фондів грошових коштів [2].

Особливостями бюджетного планування є те, що держава використовує його для визначення рівня централізації фінансових ресурсів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу, методів мобілізації грошових коштів до централізованого фонду, напрямів використання бюджетних коштів відповідно до засад економічної політики держави. Саме за допомогою бюджетного планування можна забезпечити належне функціонування бюджетної системи держави, поступове зростання темпів соціально-економічного розвитку, якщо таке передбачено соціально-економічною стратегією [2].

Недооцінка ролі бюджетного планування, як правило, супроводжується негативними наслідками, зокрема посиленням податкового тиску, зниженням рівня економічної активності та скороченням матеріальної бази бюджету у майбутньому, безконтрольному використанню державних коштів тощо.

Бюджетне планування на середньострокову перспективу вже багато років успішно застосовується в більшості розвинених країн світу. Середньостроковий бюджетний план сприяє досягненню вищого рівня стабільності і передбачуваності економічної ситуації в країні. Окрім виконання стабілізаційної функції, середньострокове планування є інструментом розв'язання таких важливих проблем: підвищення ефективності

бюджетного процесу та фінансової дисципліни; посилення прозорості та ефективності витрачання бюджетних коштів; сприяння розвитку інноваційного потенціалу та інвестиційної привабливості країни [1].

Середньострокове бюджетне планування – це формування головними розпорядниками бюджетних коштів плану своєї діяльності на середньостроковий період, визначення обсягів необхідних коштів для досягнення поставлених цілей у середньостроковій перспективі. Середньострокові плани розробляються на термін від 1 до 5 років. Переваги та недоліки середньострокового бюджетного планування представлено на рис. 1.

В середньостроковому бюджетному плануванні для зменшення впливу негативних факторів застосовуються основні підходи до прогнозування показників бюджетного планування такі, як: 1) експертне прогнозування бюджетного планування здійснюється фахівцями, добре обізнаними із особливостями бюджетного планування, формуванням дохідної та видаткової частини; 2) економічне прогнозування використовує статистичні та математичні методи, водночас його головними недоліками є невисока точність результатів прогнозування і значний обсяг інформації, необхідний для його реалізації; 3) прогнозування часових рядів – це прогноз бюджетних показників, який враховує їхню динаміку за минулий період часу [2; 4; 5].

Основною умовою досягнення запланованих бюджетних показників є якість макроекономічних прогнозів. Та прогнозування темпів зростання ВВП на декілька років, які б не відхилялися від фактичних

показників, залишається бути проблемою. Можливим шляхом вирішення цієї проблеми є планування бюджетних показників, виходячи з песимістичних прогнозів щодо економічного зростання, або закладання додаткових резервів, які б надали змогу збільшити видатки та/або зменшити видатки у випадку нижчих, ніж очікувалося, показників економічного зростання (приклад Швеції). Для того, щоб уникнути можливого використання некоректних макроекономічних прогнозів в цілях збільшення видатків у середньостроковій перспективі, в низці країн ЄС (наприклад в Бельгії, Нідерландах та Австрії) макроекономічні прогнози складають незалежні від уряду установи [6].

Важливою умовою ефективності середньострокового бюджетного планування є реалістичність цілей бюджетноподаткової політики. Уряди можуть уникати або відкладати вжиття складних з політичної точки зору заходів фінансової консолідації, перебільшуючи перспективи покращення стану державних фінансів у середньостроковому періоді, та обіцяючи різке зниження рівня дефіциту та боргу. Для зменшення або уникнення відповідних ризиків, необхідно забезпечити реалістичність цілей фінансової політики, а саме:

1) Середньострокові цілі мають бути погоджені та скоординовані з усіма політичними силами, що впливають на здійснення фінансової політики. Активна роль парламенту у процесі визначення бюджетних цілей є одним із індикаторів такої координації. Також необхідно забезпечити наявність скоординованих дій органів та установ, що впливають на реалізацію фінансової політики. В деяких країнах середньострокові цілі роз-

Рис. 1. Переваги та недоліки середньострокового бюджетного планування

Джерело: систематизовано за матеріалами [2; 4; 5]

глядаються як індикативні, і немає жодних політичних чи законодавчих зобов'язань щодо їх дотримання. Натомість в інших країнах (Словенія, Швеція) цільові податково-бюджетні показники затверджуються на законодавчому рівні. В інших країнах (Нідерланди, Австрія) середньострокові бюджетні цілі визначаються в коаліційній угоді партій, що входять до урядової коаліції. У Фінляндії середньострокові бюджетні цілі встановлюються на період каденції нового уряду. У Франції та Польщі основні бюджетні показники на середньострокову перспективу наводяться у додатку до закону про бюджет на поточний рік [3].

2) Середньострокове бюджетне планування має мати безпосередній вплив на фінансову політику. Тому необхідно, щоб середньострокове бюджетне планування мало тісний взаємозв'язок з процесом прийняття щорічного бюджету, розпочинаючи останній з обговорення та імплементації цілей, визначених в середньостроковому бюджетному плануванні. У випадку відхилення від планів, необхідно аргументувати та пояснити причину їх появи. Лише в декількох країнах ЄС уряд оприлюднює інформацію про відхилення фактичних показників із запланованими на середньострокову перспективу показниками. Зокрема, в Іспанії уряд оцінює ризики відхилення від планів та повідомляє про це компетентні органи. Якщо факт відхилення зафіксовано, уряд складає план заходів на трирічний період, щоб відновити ситуацію [4].

3) Сутність прогнозів середньострокового бюджетного планування повинна бути очевидною та прозорою. Необхідно чітко визначитися щодо того, чи

параметри ССБП є прогнозними, чи цільовими, тобто, бюджетні показники, яких очікується досягти, передбачають відсутність цілеспрямованої зміни фінансової політики, чи необхідно вжити певних заходів для того, аби їх реалізувати. На сьогодні у більшості країн Європи необхідність середньострокового бюджетного планування законодавчо затверджена. У Євросоюзі стандартом вважається модель «наступний за поточним + два наступні роки». Поточний рік є бюджетним, відповідно на цей рік складається бюджет і прогноз. Невід'ємною частиною середньострокового планування є система фінансових правил та обмежень [7].

Єврокомісія представила рекомендації щодо формування фінансових правил для підвищення їх ефективності (рис. 2).

Детальні фінансові правила розробляються в кожній країні, враховуючи умови їх функціонування, особливості бюджетної системи та потреби національної економіки.

Єврокомісія визначає ключові елементи, які мають бути втілені у системі середньострокового планування [7; 9]:

1. *Покриття середньостроковим планом усіх державних видатків або мінімум видатків центральної влади та сектору соціального забезпечення.* Строк планування має становити 3-4 роки, враховуючи поточний рік.

2. *Обмеження видатків.* Практика показує, що найефективнішими є середньострокові плани, які встановлюють ліміти видатків. Вони мають бути обмежені як на загальному рівні, так і на рівні розпорядників коштів нижчого рівня.

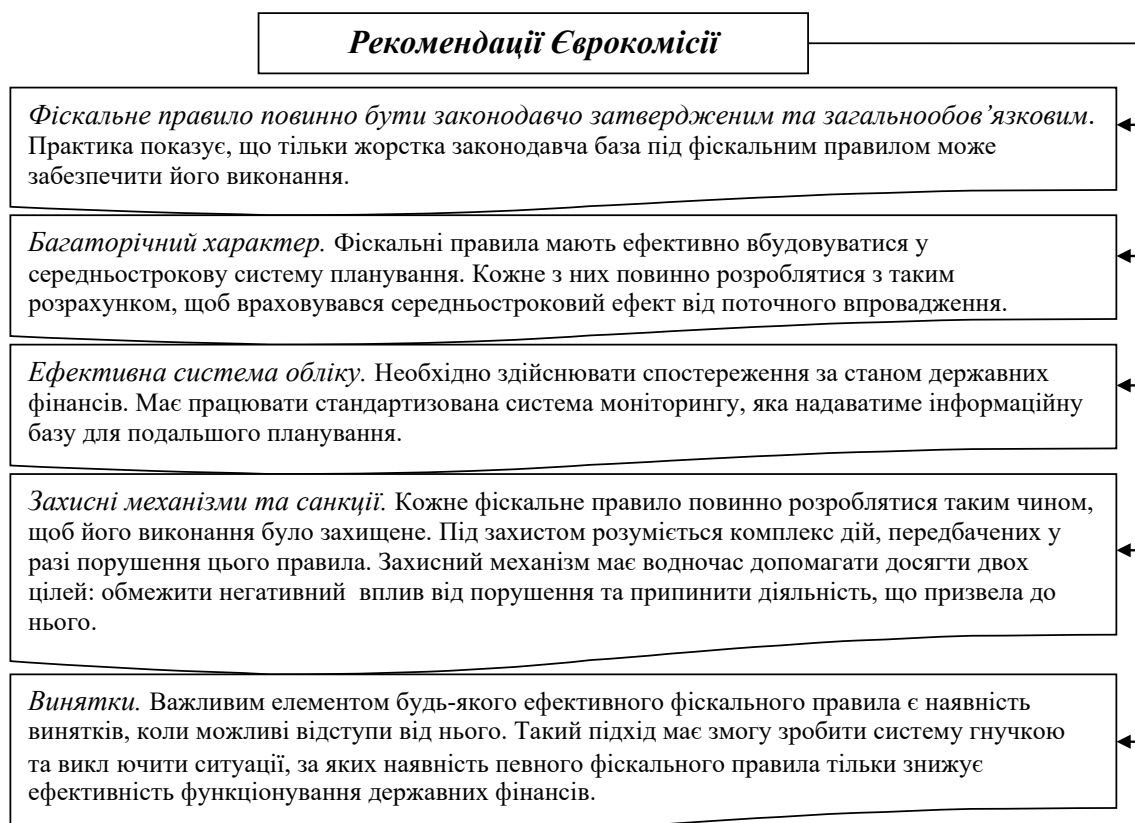

Рис. 2. Рекомендації Єврокомісії щодо формування фінансових правил для підвищення їх ефективності
Джерело: систематизовано за матеріалами [7; 8]

3. *Адекватне прогнозування доходів.* Надходження до бюджетів різних рівнів мають прогнозуватися відповідно до економічної ситуації. Ступінь деталізації прогнозу надходжень повинен відповідати ступеню деталізації видатків.

4. *Аналіз відхилень.* Усі відхилення від плану мають ретельно вивчатися та пояснюватися. Слід вивчити як причини похибок у прогнозі, так і поведінку учасників бюджетного процесу, що призвела до виникнення відхилень.

5. *Складання декількох сценаріїв макроекономічної ситуації.* Прогноз макроекономічних показників повинен передбачати декілька сценаріїв, щоб забезпечити можливість застосовувати різні інструменти фінансового регулювання, якщо ситуація розвиватиметься в рамках певного сценарію.

6. *Законодавча прив'язка середньострокового планування до бюджету.* Чинне законодавство щодо бюджетного процесу повинно містити офіційно затверджений механізм взаємодії із середньостроковими прогнозами, щоб середньострокове планування справляло реальний вплив на бюджетний процес.

7. *Ефективний моніторинг та механізми коригування.* Макроекономічна ситуація має ретельно контролюватися. У разі виникнення відхилень від плану слід заделегувати передбачати програму дій, які становитимуть реакцію на ці відхилення [7; 9].

У більшості країн, зокрема у Великобританії, Канаді, Нідерландах, Швеції, Франції, Новій Зеландії та інших, середньостроковий бюджет розробляється, вноситься і коригується одночасно із щорічним бюджетом. У Великобританії використовується середньострокове бюджетне планування на трирічний термін. Плани прогнозних оцінок переглядаються кожні два роки, після чого середньострокове планування бюджету зміщується на наступні два роки [7].

Під час планування і здійснення контролю державних видатків у середньостроковій перспективі дотримуються двох основних правил:

1. Уряд може брати позики лише з метою їх інвестування, а не для фінансування поточних витрат.

2. Співвідношення чистого державного боргу і ВВП повинно утримуватись на визначеному законодавчому рівні. Особливістю середньострокового бюджетування у Великобританії є те, що розпорядники бюджетних коштів мають право переносити невикористані кошти у планах видатків з одного року на інший.

Середньострокове бюджетне планування у Швеції – законодавчо обов'язкове, здійснюється на три роки та є основою для складання щорічного бюджету. Середньострокове бюджетне планування ґрунтується на принципі тривісного складання фінансового плану. На першому етапі уряд формує фінансову політику, встановлюючи цільові макроекономічні показники – обсяги дефіциту або профіциту бюджету у відсотках від ВВП. Другий етап планування передбачає трансформацію визначених урядом цілей у граничні обсяги видатків. До цього обмеження включають усі видатки з бюджету центрального уряду, за винятком процентів за державним боргом та пенсійного забезпечення. Обмеження видатків, що складається на три роки, має юридичну силу: закон забороняє у бюджеті поточного року передбачити обсяг видатків, що перевищує встановлені середньостроковим планом ліміти. Третій етап. На цьому етапі уряд Швеції

формує план видатків таким чином, щоб загальна сума видатків була дещо меншою за встановлений граничний обсяг, визначений на другому етапі. Така різниця називається «запасом бюджету» та є важливим елементом бюджетного процесу Швеції. Цей фінансовий простір формується з метою захисту державних фінансів від перевищення запланованого ліміту видатків на випадок непередбачуваних обставин. З метою складання надійних макроекономічних прогнозів, необхідних для бюджетного планування, створено спеціальний відділ прогнозування. Цей орган незалежний від уряду, тому його прогнози є нейтральними. Завдяки середньостроковому прогнозуванню Швеція досягла підвищення фінансової дисципліни в середньостроковому періоді. Уряд почав приділяти більшу увагу фінансовим наслідкам поточних рішень у наступних роках. Крім, того вдалося ефективно обмежити видатки відповідно до встановлених на середньострокову перспективу лімітів [6].

Середньострокове бюджетне планування у Німеччині здійснюється щороку на три роки наперед і допускає коригування та уточнення наявних запланованих раніше показників. Сучасна система середньострокового планування передбачає прогнозування на п'ять років. Бюджетний процес у Німеччині в умовах федеративного устрою держави, обумовленого її історичною неоднорідністю, націлений на встановлення жорсткої фінансової дисципліни. В основу фінансової дисципліни Німеччини з 1969 р. покладено наступні принципи: 1) Федеральна та місцева влада діють спільно, з урахуванням державних інтересів та підтримання загальнодержавної економічної рівноваги. 2) Процес отримання позик та утворення антициклічних фінансових ресурсів з метою підтримання економічної рівноваги має бути врегульований на законодавчому рівні. 3) Борг федерального уряду не повинен перевищувати державних інвестицій, за винятком ситуацій, коли економіка перебуває у глибокій та тривалій депресії [4; 9].

Крім того, слід пам'ятати, що в основі середньострокового фінансового планування Німеччини лежить обмеження рівня видатків. Керівництво держави запроваджує різні програми, спрямовані на систематичне зменшення обсягів видатків. Усі плани розробляються з урахуванням інтересів федерації та кожної землі [9].

Щодо середньострокового бюджетного планування в Туреччині, то процес бюджетного планування має певні визначальні особливості: 1) Одночасна централізація та перерозподіл повноважень з прийняття рішень у процесі бюджетного планування; Кредити Міжнародного валютного фонду в режимі надійної опори як фінансове правило (тобто, включення кредитування від МВФ як невід'ємної складової середньострокового бюджетного планування); 2) Дуже деталізована бюджетна класифікація. Бюджетний процес Туреччини централізований, але передбачає делегування окремих повноважень на нижчі рівні [7].

Через наявність жорсткої вертикалі влади суттєво підвищується якість контролю видатків, однак у розпорядників коштів практично не залишається можливості для надання пропозицій щодо перерозподілу коштів від відомства до відомства або для нових фінансових ініціатив. Розподіл повноважень під час бюджетного процесу в Туреччині полягає в тому, що у країні немає єдиного відомства, яке несе повну відповідальність за всі видатки. Фінансове планування у Туреччині здійс-

снюється в три етапи: довгостроковий план, середньостроковий план та річний бюджет [7].

Висновки. Отже, кожна країна з урахуванням специфіки національної економіки та державних фінансів використовує певні підходи в довгостроковому бюджетному плануванні та прогнозуванні, постійно вдосконалюючи ці моделі стосовно змінних умов як всередині країни, так і в світовій фінансовій системі. Також можна зробити висновки, враховуючи усі реформи, які відбуваються в Україні, ґрунтуючись на світовому досвіді, що держава потребує корінних змін

у бюджетному плануванні. Такі процеси мають відбуватися на підставі розроблених програм на середньостроковий період. Таким чином це забезпечить послідовність у прийнятті бюджетних рішень; відбудеться взаємозв'язок між стратегічними цілями державної політики із запропонованими цільовими бюджетними програмами з визначенням обсягів фінансових ресурсів та їх цільового використання; покращення контролю та відповідальності за їх використання; формування умов для проведення послідовної та обґрунтованої фінансової і бюджетної політики.

Список використаних джерел:

1. Остріщенко Ю.В. Досвід застосування елементів стратегічного бюджетного планування в країнах з ринковою економікою. *Наукові праці НДФІ*. 2017. Вип. 1. С. 21–29.
2. Бюджетна підтримка ЄС в Україні / Під загальною редакцією Наталії Старостенко, автори Наталія Старостенко, Олена Саєнко, Вікторія Колосова, Наталія Слинко. Київ : ФОП Москаленко О.М., 2014. 60 с.
3. Козоріз А.В. Зарубіжний досвід здійснення середньострокового бюджетного планування у контексті можливостей його застосування в Україні. URL: <https://ecofin.org.ua> (дата звернення: 01.10.2021).
4. Мазярчук В., Стадник М. Міжнародний досвід середньострокового планування: уроки для України. Офіс з фінансово та економічного аналізу у Верховній Раді України. 2017. URL: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2017/06/FEAO_Sered_budget_planning_A5_05_web-2.pdf (дата звернення: 11.10.2021).
5. Плєскач В.Л., Івасюк І.Я. Середньострокове прогнозування доходів Державного бюджету України з допомогою методу експоненціального згладжування. *Фінанси України*. 2012. № 1. С. 58–66.
6. Середньострокове бюджетне планування в Швеції. URL: <https://ecofin.org.ua/midter-swedrn> (дата звернення: 14.11.2021).
7. Офіційний сайт Єврокомісії. URL: https://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/sp_germany_en.pdf 11 (дата звернення: 17.10.2021).
8. Середньострокове бюджетне планування в країнах ЄС. URL: https://ecofin.in.ua/med_term_bud_eu/ (дата звернення: 01.11.2021).
9. Офіційний сайт Єврокомісії. URL: https://http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/fiscal_governance/documents/analysis_national_fiscal_frameworks_pfr_2010.pdf (дата звернення: 12.11.2021).

References:

1. Ostrishhenko Ju.V. (2017) Dosvid zastosuvannya elementiv strategichnogo bjudzhetnogo planuvannya v krajinakh z rynkovou ekonomikoju [Experience in the application of elements of strategic budget planning in countries with market economies]. *Naukovi praci NDFI*, vol. 1, pp. 21–29.
2. Bjudzhetna pidtrymka JeS v Ukraini (2014) [EU budget support in Ukraine] / Pid zaghalnoju redakcijeju Nataliji Starostenko, avtory Natalija Starostenko, Olena Sajenko, Viktorija Kolosova, Natalija Slynko. Kyiv: FOP Moskalenko O.M., p. 60.
3. Kozoriz A.V. Zarubizhnyj dosvid zdijsnennja serednjostrokovogho bjudzhetnogo planuvannya u konteksti mozhlyvostej jogho zastosuvannya v Ukraini [Foreign experience in medium-term budget planning in the context of its application in Ukraine]. Available at: <https://ecofin.org.ua> (accessed 01 October 2021).
4. Mazjarchuk V., Stadnyk M. (2017) Mizhnarodnyj dosvid serednjostrokovogho planuvannya: uroky dlja Ukrainy [International experience of medium-term planning: lessons for Ukraine]. Ofis z finansovogho ta ekonomichnogho analizu u Verkhovnij Radi Ukrainy. Available at: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2017/06/FEAO_Sered_budget_planning_A5_05_web-2.pdf (accessed 11 October 2021).
5. Pleskach V.L., Ivasjuk I.Ja. (2012) Serednjostrokovye proghnozuvannya dokhodiv Derzhavnogho bjudzhetu Ukrainy z dopomoghoju metodu eksponencialnogho zghladzhuвання [Medium-term forecasting of revenues of the State Budget of Ukraine using the method of exponential smoothing]. *Finansy Ukrainy*, vol. 1, pp. 58–66.
6. Serednjostrokovye bjudzhetne planuvannya v Shveciji [Medium-term budget planning in Sweden]. Available at: <https://ecofin.org.ua/midter-swedrn> (accessed 14 November 2021).
7. Oficijnyj sajт Jevrokomisiji. Available at: https://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/sp_germany_en.pdf (accessed 17 October 2021).
8. Serednjostrokovye bjudzhetne planuvannya v krajinakh JeS [Medium-term budget planning in EU countries]. Available at: https://ecofin.in.ua/med_term_bud_eu/ (accessed 01 November 2021).
9. Oficijnyj sajт Jevrokomisiji. Available at: https://http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/fiscal_governance/documents/analysis_national_fiscal_frameworks_pfr_2010.pdf (accessed 12 November 2021).